

del cotó a la tela

Can Riva

la fàbrica de la Gleva

Els orígens, la fàbrica de la Gleva

Plano del aprovechamiento de aguas del río Ter en la Fábrica de la Gleva y su relación con el superior e inferior situados en término municipal de San Hipólito de Voltregà.

L'any 1874 la Societat Bartolomé Darnís i Companyia, fabricants de Barcelona i el també fabricant manlleuenc Fortià Moreta van arribar a un acord amb el Marquès de Palmerola, Ignacio Maria Despujol i Dusay per l'explotació d'un salt d'aigua i la compra d'uns terrenys situats a prop del casal que aquest tenia a les Masies de Voltregà. La voluntat dels dos fabricants era construir dues fàbriques dedicades al tèxtil. Poc després la societat Darnís i Companyia es fa enrere de la seva idea inicial i Fortià Moreta es queda com a únic propietari dels terrenys i dels acords emfitèutics per l'explotació hidràulica. Començava a aixecar-se la "fàbrica de la Gleva".

Els inicis van ser complicats i ja a l'any 1876 trobem una demanda per part del Marquès de Palmerola recriminant no haver cobrat el cens que havien pactat. Les dificultats no acaben aquí i pocs anys després mor Fortià Moreta i essent l'hereu encara menor d'edat es crea la societat "Successors de Fortià Moreta". El tombant de segle no suposa un canvi en la dinàmica de la fàbrica i durant els primers anys del segle XX la fàbrica treballa mitjançant crèdits i d'altres injeccions econòmiques provinents de particulars. Arrabats a l'any 1907 l'advocat Ignasi Soler i Damians, casat amb Concepció de la Riva i Ruiz adquireix tot el patrimoni que per tantes vicissituds ha passat des del seu naixement al ja llunyà 1874.

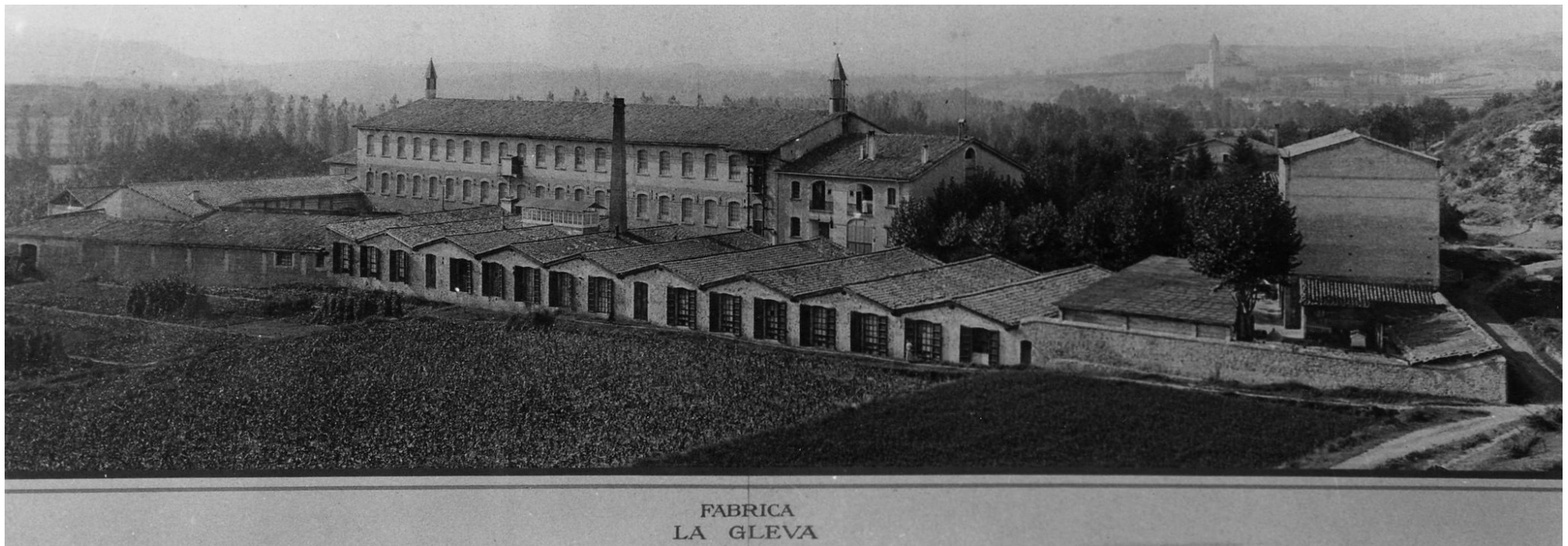

Els orígens, la fàbrica de la Gleva

L'any 1874 la Societat Bartolomé Darnís i Companyia, fabricants de Barcelona i el també fabricant manlleuenc Fortià Moreta van arribar a un acord amb el Marquès de Palmerola, Ignacio Maria Despujol i Dusay per l'explotació d'un salt d'aigua i la compra d'uns terrenys situats a prop del casal que aquest tenia a les Masies de Voltregà. La voluntat dels dos fabricants era construir dues fàbriques dedicades al tèxtil. Poc després la societat Darnís i Companyia es fa enrere de la seva idea inicial i Fortià Moreta es queda com a únic propietari dels terrenys i dels acords emfitèutics per l'explotació hidràulica. Començava a aixecar-se la “fàbrica de la Gleva”.

Els inicis van ser complicats i ja a l'any 1876 trobem una demanda per part del Marquès de Palmerola recriminant no haver cobrat el cens que havien pactat. Les dificultats no acaben aquí i pocs anys després mor Fortià Moreta i essent l'hereu encara menor d'edat es crea la societat “Successors de Fortià Moreta”. El tombant de segle no suposa un canvi en la dinàmica de la fàbrica i durant els primers anys del segle XX la fàbrica treballa mitjançant crèdits i d'altres injeccions econòmiques provinents de particulars. Arribats a l'any 1907 l'advocat Ignasi Soler i Damians, casat amb Concepción de la Riva i Ruiz adquireix tot el patrimoni que per tantes vicissituds ha passat des del seu naixement al ja llunyà 1874.

FABRICA
LA GLEVA

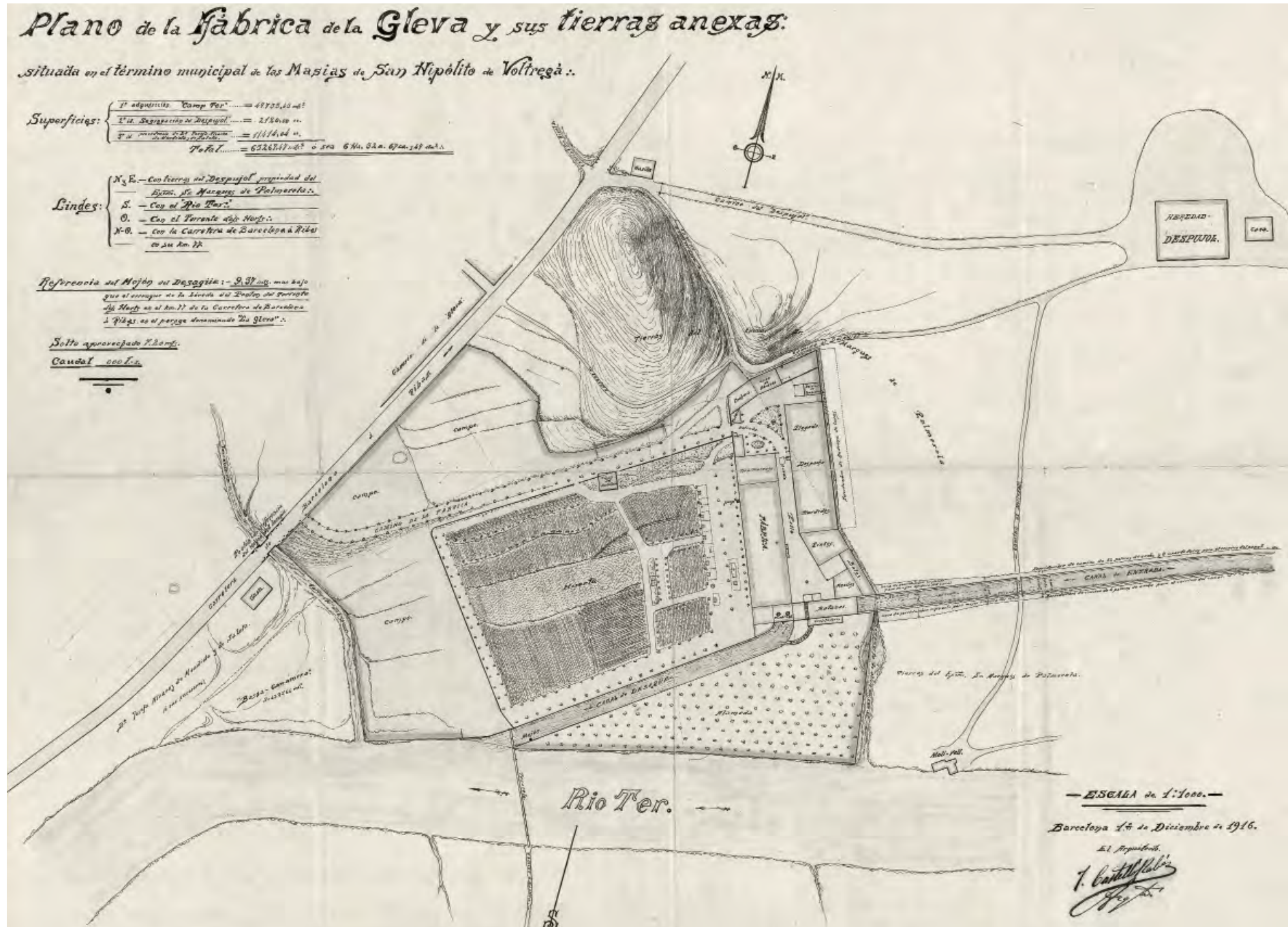
L'arribada de la família de la Riva

El juny de l'any 1907 es signa un contracte de lloguer a favor de la Banca Riva i García. El contracte que entrarà en vigor el primer de juliol especifica que l'acord és per quatre anys i compren l'arrendament de: "una fábrica que contiene un edificio principal, compuesto de tejós, dos pisos y desván, otros varios cuerpos de edificio separados y destinados a cuerdas, preparación de tejidos, almacenes, etc. y vanas habitaciones para mayorcomos y empleados. Además disfruta de un salto de agua de ocho metros, capaz de desarrollar una fuerza de cuatrocientos caballos aproximadamente, que imprime el movimiento general de la maquinaria por medio de una gran turbina (...)".

Durant aquests anys l'arrendatària Riva i García va posar al capdavant de la fàbrica a Jaume Pahisa per intentar reconduir la situació. Finalment el 30 de gener de l'any 1917 es signa una escriptura de venda per part del matrimoni Ignasi Soler i Damians i Concepció de la Riva a favor dels germans Santiago i Genaro de la Riva Ruiz que "adquieron juntos y por mitad indivisa aquella finca conocida por "Fábrica de la Gieva". Malgrat la dècada de 1920 no sembla molt propícia pel sector, la Fàbrica de la Gieva es va consolidant i finalment el 30 de novembre de l'any 1925 es constitueix la societat "Industries Riva S.A." on a més dels dos germans citats se n'incorpora un tercer, José de la Riva Ruiz.

L'arribada de la família de la Riva

El juny de l'any 1907 es signa un contracte de lloguer a favor de la Banca Riva i García. El contracte que entrarà en vigor el primer de juliol especifica que l'acord és per quatre anys i comprèn l'arrendament de: “una fàbrica que contiene un edificio principal, compuesto de bajos, dos pisos y desván, otros varios cuerpos de edificio separados y destinados á calderas, preparación de tejidos, almacenes, etc. y varias habitaciones para mayordomos y empleados. Además disfruta de un salto de agua de ocho metros, capaz de desarrollar una fuerza de cuatrocientos caballos aproximadamente, que imprime el movimiento general de la maquinaria por medio de una gran turbina (...)”.

Durant aquests anys l'arrendatària Riva i García va posar al capdavant de la fàbrica a Jaume Pahisa per intentar reconduir la situació. Finalment el 30 de gener de l'any 1917 es signa una escriptura de venda per part del matrimoni Ignasi Soler i Damians i Concepción de la Riva a favor dels germans Santiago i Genaro de la Riva Ruiz que “adquieren juntos y por mitad indivisa aquella finca conocida por “Fábrica de la Gleva”. Malgrat la dècada de 1920 no sembla molt propícia pel sector, la Fàbrica de la Gleva es va consolidant i finalment el 30 de novembre de l'any 1925 es constitueix la societat “Industries Riva S.A” on a més dels dos germans citats se n'incorpora un tercer, José de la Riva Ruiz.

Alts i baixos d'un sector avui desaparegut

Els últims anys de la dècada de 1920 son condicionats per una crisi al tèxtil a la que Can Riva no és aliena. Aquesta és una de les causes de la reestructuració del personal directiu, i fins l'esclat de la Guerra Civil José de la Riva, popularment conegut per Pepe, el que queda al capdavant de la fàbrica, instal·lant-se de manera força continuada a la "torre" recentment construïda.

Els anys de la Guerra Civil són un període difícil. Durant molts mesos es treballa únicament tres o quatre dies per setmana. A finals de l'any 1938 arriba una ordre perquè la fàbrica de la "Unió col·lectiva de filats i empreses" localitzada a "Glevinyol de Ter", es dediqui a la fabricació de maquinària de guerra, circumstància que no s'acaba produint. Els mesos immediatament posteriors a l'acabament de la guerra continuen sent extremadament complicats. A l'octubre de l'any 1940 es produeix un fort aiguat que arrasa moltes de les poblacions riberenques del Ter. Can Riva restarà moltes setmanes aturada arrel d'aquesta inundació.

A principis de la dècada de 1940 es reincorporen els germans Santiago i Genaro i ja figura al consell d'administració Victoriano Oliveras de la Riva, qui al cap de pocs anys ja estarà al capdavant de l'empresa fins la seva mort l'any 1973. A partir de mitjans de la dècada de 1950 s'intenta donar un tomb a la situació amb l'adquisició de nova maquinària i sobretot amb la incorporació a l'empresa d'Eugenio Calderon Montero-Rios i de José Chauré Suñen que durant molts anys va ser gerent d'Indústries Riva.

Les dècades posteriors continuaran marcades pels alts i baixos típics del sector, fins la forta crisi de principis dels anys noranta. Són anys en que tanquen moltes fàbriques del sector, però després de moltes deliberacions l'empresa resta disposada a tirar endavant. Durant uns anys sembla que això és possible però amb el tombant de segle i com ja havia passat cent anys abans arriba una crisi que s'intueix com insuperable. El tèxtil s'ha traslladat definitivament a d'altres països i Catalunya deixa de comptar amb un sector que durant dècades ha estat el motor econòmic del país. L'any 2001 Can Riva tanca les seves portes després de més de cent vint anys filant i teixint.

Alts i baixos d'un sector avui desaparegut

Els últims anys de la dècada de 1920 son condicionats per una crisi al tèxtil a la que Can Riva no és aliena. Aquesta és una de les causes de la reestructuració del personal directiu, i fins l'esclat de la Guerra Civil José de la Riva, popularment conegut per Pepe, el que queda al capdavant de la fàbrica, instal·lant-se de manera força continuada a la “torre” recentment construïda.

Els anys de la Guerra Civil són un període difícil. Durant molts mesos es treballa únicament tres o quatre dies per setmana. A finals de l'any 1938 arriba una ordre perquè la fàbrica de la “Unió col·lectiva de filats i empreses” localitzada a “Glevinyol de Ter”, es dediqui a la fabricació de maquinària de guerra, circumstància que no s'acaba produint. Els mesos immediatament posteriors a l'acabament de la guerra continuen sent extremadament complicats. A l'octubre de l'any 1940 es produeix un fort aiguat que arrasa moltes de les poblacions riberenques del Ter. Can Riva restarà moltes setmanes aturada arrel d'aquesta inundació.

A principis de la dècada de 1940 es reincorporen els germans Santiago i Genaro i ja figura al consell d'administració Victoriano Oliveras de la Riva, qui al cap de pocs anys ja estarà al capdavant de l'empresa fins la seva mort l'any 1973. A partir de mitjans de la dècada de 1950 s'intenta donar un tomb a la situació amb l'adquisició de nova maquinària i sobretot amb la incorporació a l'empresa d'Eugenio Calderon Montero-Ríos i de José Chaure Suñen que durant molts anys va ser gerent d'Indústries Riva.

Les dècades posteriors continuaran marcades pels alts i baixos típics del sector, fins la forta crisi de principis dels anys noranta. Són anys en que tanquen moltes fàbriques del sector, però després de moltes deliberacions l'empresa resta disposada a tirar endavant. Durant uns anys sembla que això és possible però amb el tombant de segle i com ja havia passat cent anys abans arriba una crisi que s'intueix com insuperable. El tèxtil s'ha traslladat definitivament a d'altres països i Catalunya deixa de comptar amb un sector que durant dècades ha estat el motor econòmic del país. L'any 2001 Can Riva tanca les seves portes després de més de cent vint anys filant i teixint.

les persones, autèntic

motor de la fàbrica

Bàsicament són dos els factors que han possibilitat que la fàbrica de la Gleva treballés durant més de cent anys. D'una banda el recurs energètic, aconseguits la majoria de vegades per la força del Ter, i d'altres per la màquina de vapor que de tant en tant feia fumar la xemeneia, situada al mateix lloc que l'actual però d'una major alçada.

Però no hi ha dubte que l'altre recurs que ha actuat com a autèntic motor han estat els milers de persones que han passat per la fàbrica. En aquest sentit cal destacar el paper de les obreres, la mà d'obra majoritària de les fàbriques tèxtils i que també ho va ser a Can Riva. Massa sovint la història del tèxtil ha silenciats unes veus de dones que eren majoria. L'audiovisual "Memòries d'una fàbrica" simbolitza aquesta vessant humana que a vegades es fa difícil d'explicar però que resulta del tot transcendent per mostrar la importància d'una fàbrica que ha teixit la tela social del voltreganès.

Les persones, autèntic motor de la fàbrica

Bàsicament són dos els factors que han possibilitat que la fàbrica de la Gleva treballés durant més de cent anys. D'una banda els recursos energètics, aconseguits la majoria de vegades per la força del Ter, i d'altres per la màquina de vapor que de tant en tant feia fumar la xemeneia, situada al mateix lloc que l'actual però d'una major alçada.

Però no hi ha dubte que l'altre recurs que ha actuat com a autèntic motor han estat els milers de persones que han passat per la fàbrica. En aquest sentit cal destacar el paper de les obreres, la mà d'obra majoritària de les fàbriques tèxtils i que també ho va ser a Can Riva. Massa sovint la història del tèxtil ha silenciado unes veus de dones que eren majoria. L'audiovisual “Memòries d'una fàbrica” simbolitza aquesta vessant humana que a vegades es fa difícil d'explicar però que resulta del tot transcendent per mostrar la importància d'una fàbrica que ha teixit la tela social del voltreganès.

“Del cotó a la tela: can Riva, la fàbrica de la Gleva”

Exposició temporal. Escola bressol de can Riva (Les Masies de voltregà) del 29 d'abril al 25 de maig de 2008. Al Museu del Ter, tardor de 2010

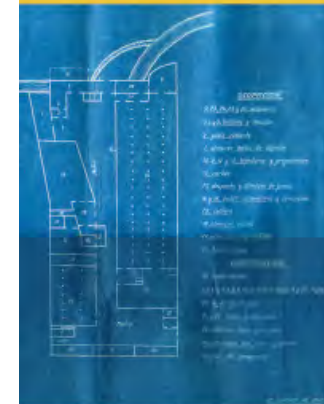
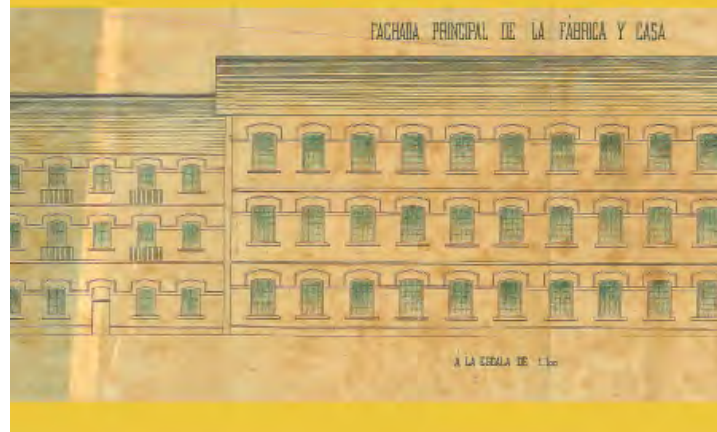

el treball a la fàbrica, del cotó a la tela

La majoria de fàbriques i colònies tèxtils del tram mitjà del Ter es dedicava exclusivament a la filatura de cotó. Can Riva constituïa una de les poques excepcions, ja que a banda de la secció de filatura disposava també d'una tissatge. A la "Fàbrica de la Gieva" hi entrava cotó i sortia tela, gairebé el cicle complet del tèxtil.

La secció de filatura ocupava les dues plantes superiors de la fàbrica, mentre que els telers es trobaven a la planta baixa. Aquesta estructura es va mantenir durant molts anys fins que a la dècada de 1970 es va inaugurar una nova nau, d'uns 4.000 m² destinada a la filatura de tot tipus de fibres, que desde 1950 es van anar introduint a l'empresa de la mà del nou soci Eugenio Calderon Montero-Rios.

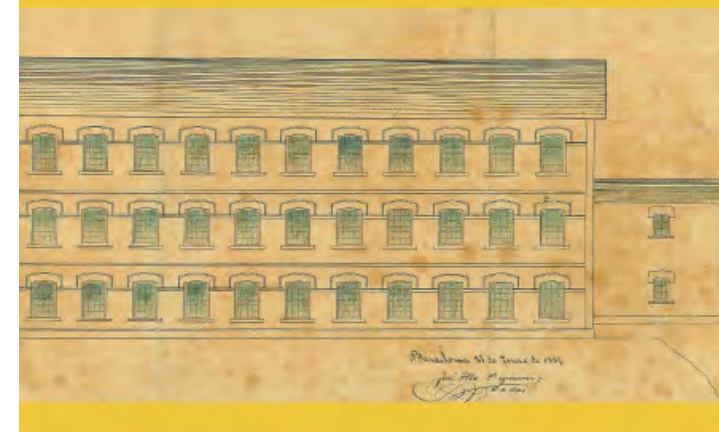
Can Riva va amibar durant els anys seixanta al màxim de 750 treballadors i pocs anys després, amb la modernització de la maquinària i la construcció de les noves naus, la plantilla es va reduir fins als 350 treballadors. En el moment del seu tancament, l'any 2001, a Can Riva hi treballaven una seixantena de persones.

Les condicions de treball a les fàbriques del Ter a principis del segle XX eren, evidentment molt diferents de les actuals. Era habitual el treball infantil tot i les incipients legislacions, i les llargues jornades laborals de fins a 66 hores setmanals, equivalents a onze hores diàries de diïluns a dissabte.

L'any 1931 és quan Can Riva implanta els torns de 8 hores diàries, i situa als 14 anys l'edat mínima per entrar a la fàbrica, i aquestes condicions es mantindrien fins al tancament.

No disposem d'estadístiques relatives al pes del treball femení a la fàbrica voltreganesa, però si fem el paral·lisme amb altres fàbriques de la comarca hem de suposar que sempre ha estat la mà d'obra majoritària, segurament durant tot el segle entre el 60 i el 80% del total.

El treball a la fàbrica, del cotó a la tela

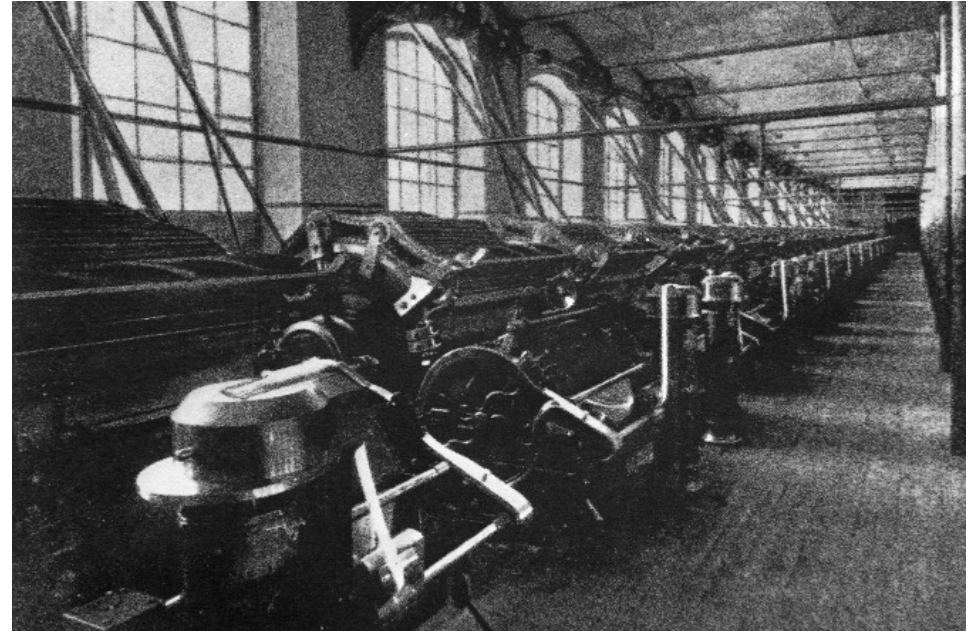
La majoria de fàbriques i colònies tèxtils del tram mitjà del Ter es dedicava exclusivament a la filatura de cotó. Can Riva constituïa una de les poques excepcions, ja que a banda de la secció de filatura disposava també d'una tissatge. A la “Fàbrica de la Gleva” hi entrava cotó i sortia tela, gairebé el cicle complet del tèxtil. La secció de filatura ocupava les dues plantes superiors de la fàbrica, mentre que els telers es trobaven a la planta baixa. Aquesta estructura es va mantenir durant molts anys fins que a la dècada de 1970 es va inaugurar una nova nau, d'uns 4.000 m² destinada a la filatura de tot tipus de fibres, que desde 1950 es van anar introduint a l'empresa de la mà del nou soci Eugenio Calderon Montero-Ríos. Can Riva va arribar durant els anys seixanta al màxim de 750 treballadors i pocs anys després, amb la modernització de la maquinària i la construcció de les noves naus, la plantilla es va reduir fins als 350 treballadors. En el moment del seu tancament, l'any 2001, a Can Riva hi treballaven una seixantena de persones.

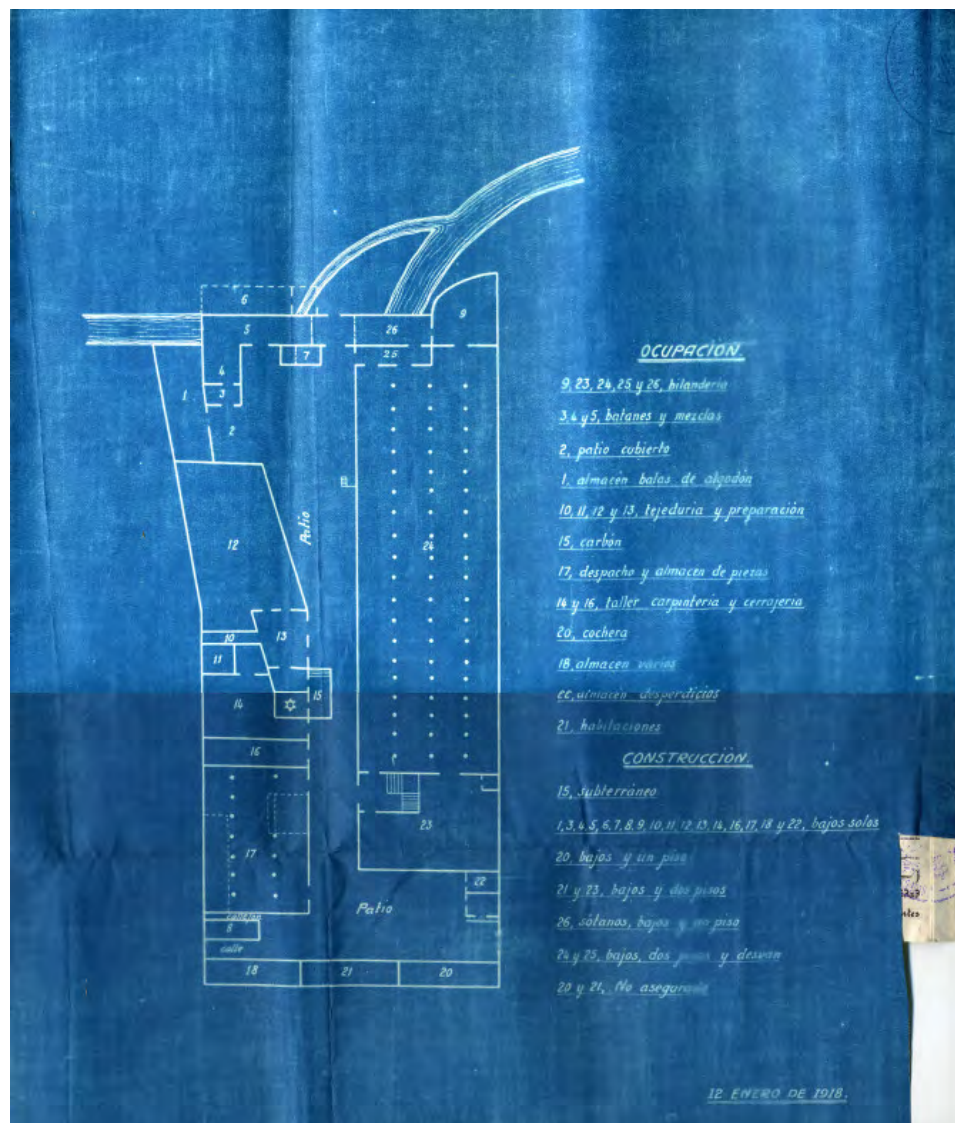
Les condicions de treball a les fàbriques del Ter a principis del segle XX eren, evidentment molt diferents de les actuals. Era habitual el treball infantil tot i les incipients legislacions, i les llargues jornades laborals de fins a 66 hores setmanals, equivalents a onze hores diàries de dilluns a dissabte. L'any 1931 és quan Can Riva implanta els torns de 8 hores diàries, i situa als 14 anys l'edat mínima per entrar a la fàbrica, i aquestes condicions es mantindrien fins al tancament. No disposem d'estadístiques relatives al pes del treball femení a la fàbrica voltreganesa, però si fem el paral·lisme amb altres fàbriques de la comarca hem de suposar que sempre ha estat la mà d'obra majoritària, segurament durant tot el segle entre el 60 i el 80% del total.

“Del cotó a la tela: can Riva, la fàbrica de la Gleva”

Exposició temporal. Escola bressol de can Riva (Les Masies de voltregà) del 29 d'abril al 25 de maig de 2008. Al Museu del Ter, tardor de 2010

viure

a can Riva, els habitatges

Can Riva mai ha tingut la voluntat de crear una colònia obrera destinada a allotjar la població fabril. Sens dubte la proximitat amb els diferents nuclis de població que nodrien de personal a la fàbrica ha fet innecessària aquesta mesura. Malgrat tot amb el pas dels anys la fàbrica de la Gleva ha creat al seu voltant alguns petits nuclis d'habitatges destinats preferentment a personal directiu i tècnic.

Viure al costat de la fàbrica

L'any 1874 el cos principal destinat a fàbrica ja neix amb un habitatge annexat. Es tractava del pis del director, que ocupava la part que posteriorment va ser rehabilitada per donar cabuda a les oficines. Paral·lelament es van edificar altres habitatges en el recinte de la fàbrica que també donaven allotjament als diferents encarregats de l'empresa. Encara avui estan ocupats per alguns veïns, la majoria familiars d'antics directius de la fàbrica. Actualment hi ha dos habitatges per planta tot i que antigament havien estat quatre. Estan situats a la primera i segona planta dels edificis. Durant molts anys les plantes baixes van acollir el magatzem i serveis de recanvis de la fàbrica.

Encara dins el recinte fabril i a principis de la dècada de 1950 es van construir dos habitatges més. En aquest cas situats a l'altre extrem de la fàbrica, prop de la sala de turbines i al costat de la zona de magatzems i fusteria. Es tracta de dues cases aparellades amb planta baixa i primer pis. Per la seva ubicació eren conegudes com "les cases de l'isla", ja que es trobaven entre el canal i el riu Ter.

La torre dels amos

Quan es crea Indústries Riva el 1925, els propietaris comencen a visitar més sovint la fàbrica i de seguida es veuen amb la necessitat de construir una casa on allotjar-se. Aquesta s'aixeca al damunt d'unes antigues hortes on hi havia la casa de l'hortalà. L'any 1929 aquest nou xalet és ja una realitat i des de llavors és popularment conegut com la "torre".

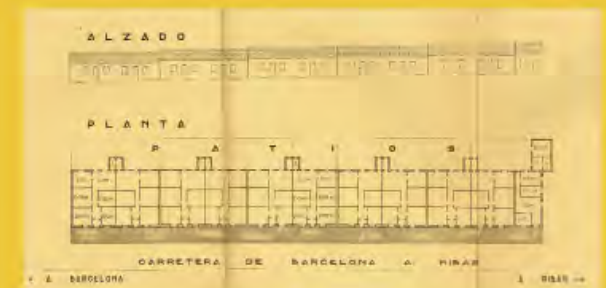
Des de llavors la "torre" ha estat la primera o segona residència dels diferents propietaris essent la família Calderon els darrers que s'hi van instal·lar de manera continuada. Al voltant de la casa hi havia un gran jardí que restava força obert als veïns de la colònia i s'hi havien celebrat algunes festes.

Les càbiles, nous habitatges a peu de carretera

Aproximadament durant els mateixos anys que la torre, s'aixeca una filera de cases que han de donar cabuda a treballadors de la fàbrica. En un primer moment es construeixen deu habitatges, a peu de la carretera de Vic a Puigcerdà que majoritàriament van ser ocupats pels encarregats de la fàbrica. A mitjans dels anys quaranta del segle XX es va sol·licitar el permís a l'Ajuntament de les Masies de Voltregà per tal de construir sis habitatges més. Aquest conjunt d'habitatges és popularment conegut com les "càbiles".

Segons fonts orals les "càbiles" havien estat ocupades per gent vinguda de "l'altre riu", referint-se al Llobregat. La consulta del padró d'habitants de 1930 mostra que els primers habitants d'aquestes cases van ser efectivament foranis, tot i que procedents de pobles rurals del voltant, així com també de la província de Girona. Actualment, i a diferència dels habitatges de l'interior del recinte fabril, aquestes cases són propietat dels antics residents, ja que a partir dels anys vuitanta del segle XX l'empresa va donar la possibilitat d'adquirir-les.

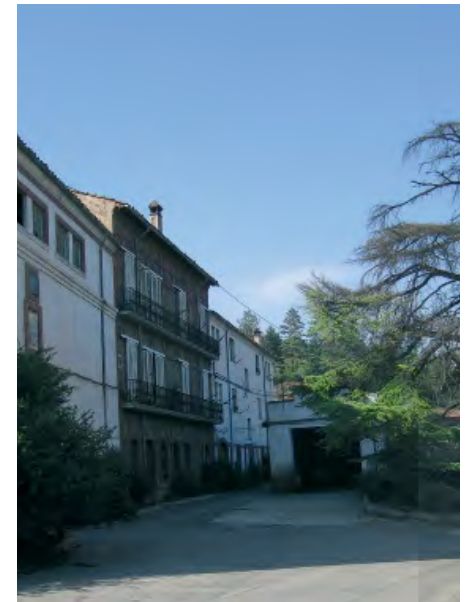

Viure a can Riva, els habitatges

Can Riva mai ha tingut la voluntat de crear una colònia obrera destinada a allotjar la població fabril. Sens dubte la proximitat amb els diferents nuclis de població que nodrien de personal a la fàbrica ha fet innecessària aquesta mesura. Malgrat tot amb el pas dels anys la fàbrica de la Gleva ha creat al seu voltant alguns petits nuclis d'habitatges destinats preferentment a personal directiu i tècnic.

Viure al costat de la fàbrica

L'any 1874 el cos principal destinat a fàbrica ja neix amb un habitatge annexonat. Es tractava del pis del director, que ocupava la part que posteriorment va ser rehabilitada per donar cabuda a les oficines. Paral·lelament es van edificar altres habitatges en el recinte de la fàbrica que també donaven allotjament als diferents encarregats de l'empresa. Encara avui estan ocupats per alguns veïns, la majoria familiars d'antics directius de la fàbrica. Actualment hi ha dos habitatges per planta tot i que antigament havien estat quatre. Estan situats a la primera i segona planta dels edificis. Durant molts anys les plantes baixes van acollir el magatzem i serveis de recanvis de la fàbrica. Encara dins el recinte fabril i a principis de la dècada de 1950 es van construir dos habitatges més. En aquest cas situats a l'altre extrem de la fàbrica, prop de la sala de turbines i al costat de la zona de magatzems i fusteria. Es tracta de dues cases aparellades amb planta baixa i primer pis. Per la seva ubicació eren conegudes com “les cases de l'isla”, ja que es trobaven entre el canal i el riu Ter.

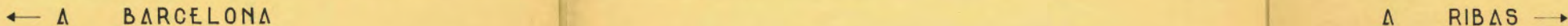
La torre dels amos

Quan es crea Indústries Riva el 1925, els propietaris comencen a visitar més sovint la fàbrica i de seguida es veuen amb la necessitat de construir una casa on allotjar-se. Aquesta s'aixeca al damunt d'unes antigues hortes on hi havia la casa de l'hortalà. L'any 1929 aquest nou xalet és ja una realitat i des de llavors és popularment conegut com la “torre”. Des de llavors la “torre” ha estat la primera o segona residència dels diferents propietaris essent la família Calderon els darrers que s'hi van instal·lar de manera continuada. Al voltant de la casa hi havia un gran jardí que restava força obert als veïns de la colònia i s'hi havien celebrat algunes festes.

Les càbiles, nous habitatges a peu de carretera

Aproximadament durant els mateixos anys que la torre, s'aixeca una filera de cases que han de donar cabuda a treballadors de la fàbrica. En un primer moment es construeixen deu habitatges, a peu de la carretera de Vic a Puigcerdà que majoritàriament van ser ocupats pels encarregats de la fàbrica. A mitjans dels anys quaranta del segle XX es va sol·licitar el permís a l'Ajuntament de les Masies de Voltregà per tal de construir sis habitatges més. Aquest conjunt d'habitatges és popularment conegut com les “càbiles”. Segons fonts orals les “càbiles” havien estat ocupades per gent vinguda de “l'altre riu”, referint-se al Llobregat. La consulta del padró d'habitants de 1930 mostra que els primers habitants d'aquestes cases van ser efectivament foranis, tot i que procedents de pobles rurals del voltant, així com també de la província de Girona. Actualment, i a diferència dels habitatges de l'interior del recinte fabril, aquestes cases són propietat dels antics residents, ja que a partir dels anys vuitanta del segle XX l'empresa va donar la possibilitat d'adquirir-les.

serveis que han ajudat a t eixir bona part de la vida del voltreg anès

Resulta evident que en el cas de cas Riva no podem parlar d'una colònia industrial en el sentit estricte del terme, tot i que al llarg dels anys i sense l'existència d'una necessitat important, l'empresa va anar creant diferents serveis que d'algun manera l'acostaren al model col·lectiu tan habitual al Ter i el Llobregat.

L'economia si è arricchita del Veltreguella

L'any 1986 Indústries Riva va decidir donar a la fàbrica d'un economista per treballadors de productes de primera necessitat, que en aquells anys escassejaven, i que va funcionar durant més de trenta anys. El seu funcionament era similar a la resta d'economistes laborals, és a dir, a més de proporcionar productes a major preu, a finals d'any repartia els beneficis entre els clients, és a dir, els treballadors.

L'economia, que en origen suposava una petita dependència dels talsos dels subarrogats abasta al ricome de la fàbrica, avui es va veure amb la necessitat de créixer. Amb aquesta finalitat es va construir un nou edifici ja al costat de la fàbrica prop de fora del recinte, a la vora del carrer que munta dels treballadors realitzava per anar i venir de la feina. Aquell nou economer projectat l'any 1928 disposava de dues plantes. Una planta baixa, essencialment de botiga i un primer pis que s'utilitzava com a magatzem. Tot i que avui ja no resulta ja interessant, la col·locació dels productes en prestatges i fiera fa que es recordi com el primer apartat del volgarisme.

We discuss each result, give estimates, and state our conclusions.

L'any 1981 se creà "el servei mèdic permanent en la empresa" per volar per la salut dels treballadors. Amb aquesta finalitat es va crear el petit però competent dispensari que aplega per de la part del recinte fabril. Tot i no oferir un servei de vint-i-quatre hores, proporciona als treballadors uns atencions sanitàries que amb els anys han resultat obligatòries, com les vacunes i les revisions mèdiques. Durant molts anys hi van assistir els malalts de Sant Hipòlit com el Dr. Serrabou i Dr. Turro, ajudats per infermeres i auxiliars.

Una l'arribada a casa, en cada pati de casa.

L'arribada dels primers de la Riva, especialment de Denari, va anar acompanyada per l'afició a l'esport. Poc després d'haver-se situat al capdamunt d'industries Riva va organitzar i subvencionar un equip de futbol i la compra d'una benetton a Sant Hipòlit. Antic jugador de futbol de l'Espanyol de Barcelona, directe de la màdela entrat i propietari dels camps ja es va aixecar el mític camp de Santa, Denari va iniciar la seva afició al seu netet, Víctorino Oliveros de la Riva qui a partir de la dècada de 1940 es fàcia clàssic de l'empresa.

Quia la situació no s'alteraria i l'entrenament es superaria els crítics anys de la postguerra, Victorià Olivella de la Riera va decidir portar al Club l'Paul Vélizy. A l'entorn com a futbol de Sant Hipòlit va construir una pista d'espècie sobre pastura i amb un parell d'anys va reunir als millors jugadors del món per defensar els colors blancs i blaus del Vélizy, els molins que l'Espanya de Barcelona. La relació entre el Club i la fabrica era molt directa i els molins dels jugadors del Vélizy l'alt Vèbaltol a Can Rius, molins dels molins de la fabrica han passat hores i hores acompanyant pastura i la munt dels molins han representat una jugada que a la vegada entre companyes de feina. En definitiva, una fabrica que durant una anys es amà sobre rodes.

A partir de finals dels anys setanta i començant amb dificultats econòmiques, el club s'indignava de l'empresa tot i que aquesta ja li havia proporcionat l'import necessari per continuar pal·lant per la història.

Low flowering rarely occurs, except in early

■ **Futbol** / l'hoquei no van ser els únics esports promoguts per la passió esportiva de la família de la Riva. Tot just iniciar-se la dècada de 1970 Vicentiano Oliveras de la Riva va promoure la creació d'un espai d'ensaijo pels treballadors que incloïa uns jardins, dues piscines i varies pistes de tennis, esports fins a aquell moment oficials de practicar.

Igual que altres serveis, aquest "parque polidorsista" no té com a objectiu el projecte estave destinat en un principi a tota els instal·ladors de Can Riera. Amb el temps i el temps el temps que va tenir un va dir a la mar de població, a la de la que no treballaven a l'empresa havien de pagar una petita quota. Un cop que actualment resta en desús però que durant dècades va ser molt utilitzat pels veïns.

Exercises to Improve Your Writing

A principi de la dècada de 1970 la lírica travessa per un bon moment acadèmic, dis-simulació que s'evidencia en les diferents obres solides i premeditades. Un 1977 es presenta el projecte per construir una obra d'èpica que ha de tenir cura dels fets detalladament. L'obra fou dissenyada per l'estudi d'arquitectura B.O.M. Hicicle dels arquitectes Bruna, Dalmás i Marqués. L'encàrrec de decorar el conjunt va ser l'artista neoromàntic pintor Arigau que entre d'altres va pintar el dipòsit que resta d'impressió al sostre de la guàrdia i que s'ha convertit en tot un símbol, tot i que desafortunadament no es conserva el dibuix original.

L'escola bressol se va anomenar Guillermo Oliveros Marqués, en record d'un fill de Victòria Oliveros mort prematurament a l'edat de set anys. Va ser construïda directament d'unca l'ortre i inaugurada l'any 1973. L'edifici, que estava pensat per acollir a unes vint-i-cinc criatures, de zona de propietat municipal i sota relleu d'un certienar d'habitats als que la gestió-

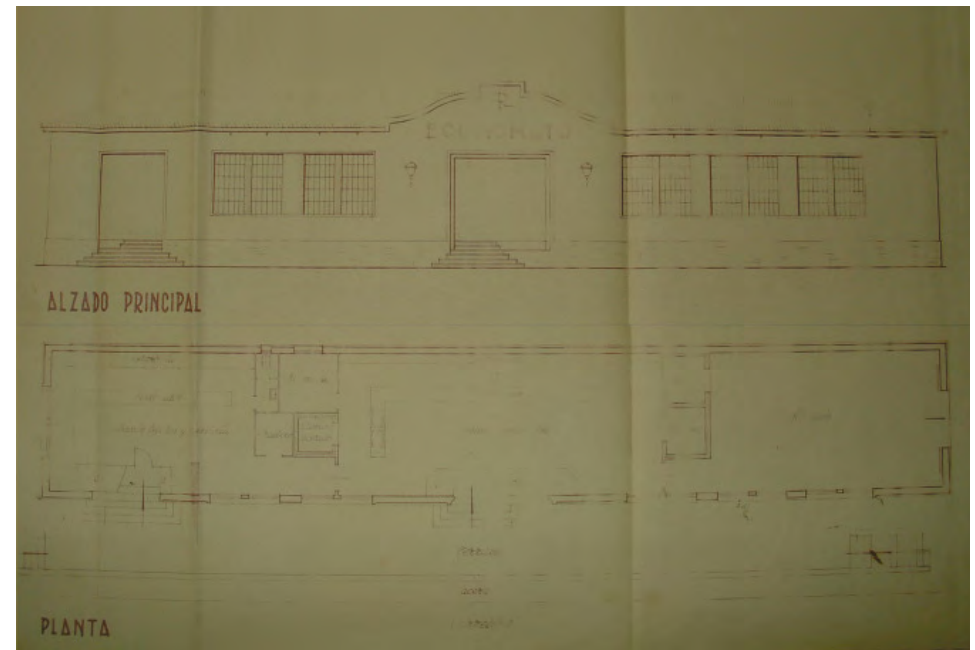

Serveis que han ajudat a teixir bona part de la vida del voltreganès

Resulta evident que en el cas de can Riva no podem parlar d'una colònia industrial en el sentit estricte del terme, tot i que al llarg dels anys i sense l'existència d'una necessitat imperant l'empresa va anar creant diferents serveis que d'alguna manera l'acosten al model colonial tant habitual al Ter i el Llobregat.

L'economat, el primer super del Voltreganès

L'any 1946 Indústries Riva va decidir dotar a la fàbrica d'un economat pels treballadors de productes de primera necessitat, que en aquells anys escassejaven, i que va funcionar durant més de trenta anys. El seu funcionament era similar a la resta d'economats laborals, és a dir, a més de proporcionar productes a millor preu, a finals d'any repartia els beneficis entre els clients, és a dir, els treballadors. L'economat, que en origen ocupava una petita dependència dels baixos dels habitatges ubicats al recinte de la fàbrica, aviat es va veure amb la necessitat de créixer. Amb aquesta finalitat es va construir un nou edifici just al costat de la fàbrica però fora del recinte, a la vora del camí que molts dels treballadors realitzaven per anar i venir de la feina. Aquest nou economat projectat l'any 1958 disposava de dues plantes. Una planta baixa, estrictament de botiga i un primer pis que s'utilitzava com a magatzem. Tot i que avui ja no resulta una novetat, la col·locació dels productes en prestatges i filera fa que es recordi com el primer súper del voltreganès.

Un dispensari mèdic pels treballadors

L'any 1961 es crea “el servicio médico permanente en la empresa” per vetllar per la salut dels treballadors. Amb aquesta finalitat es va crear el petit però complet dispensari al segons pis de la porteria del recinte fabril. Tot i no oferir un servei de vint-i-quatre hores proporcionava als treballadors unes atencions sanitàries que amb els anys van resultar obligatòries, com les vacunes i les revisions mèdiques. Durant molts anys hi van visitar metges de Sant Hipòlit com el Dr. Serrabou i Dr. Turró, ajudats per infermeres i auxiliars.

DISPENSARIO
MEDICO

Una fàbrica sobre rodes, el club patí voltregà

L'arribada dels primers de la Riva, especialment de Genaro, va anar acompanyada per l'afició a l'esport. Poc després d'haver-se situat al capdavant d'Indústries Riva va organitzar i subvencionar un equip de futbol i la compra d'uns terrenys a Sant Hipòlit. Antic jugador de futbol de l'Espanyol de Barcelona, directiu de la mateixa entitat i propietari dels camps on es va aixecar el mític camp de Sarrià, Genaro va inculcar la seva afició al seu nebot, Victoriano Oliveras de la Riva que a partir de la dècada de 1940 es faria càrrec de l'empresa. Quan la situació ho va permetre i lentament es superaven els crítics anys de la postguerra, Victoriano Oliveras de la Riva va decidir crear el Club Patí Voltregà.

A l'antic camp de futbol de Sant Hipòlit va construir una pista d'hoquei sobre patins i amb un parell d'anys va reunir als millors jugadors del món per defensar els colors blanc i blaus del Voltregà, els mateixos que l'Espanyol de Barcelona. La relació entre el Club i la fàbrica era molt directa i de fet molts dels jugadors del Voltregà han treballat a Can Riva, molts dels mecànics de la fàbrica han passat hores i hores arreglant patins i un munt dels aficionats han esperonat uns jugadors que a la vegada eren companys de feina. En definitiva, una fàbrica que durant uns anys va anar sobre rodes. A partir de finals dels anys setanta i coincidint amb dificultats econòmiques, el club s'independitza de l'empresa tot i que aquesta ja li havia proporcionat l'impetuositat necessària per continuar patinant per la història.

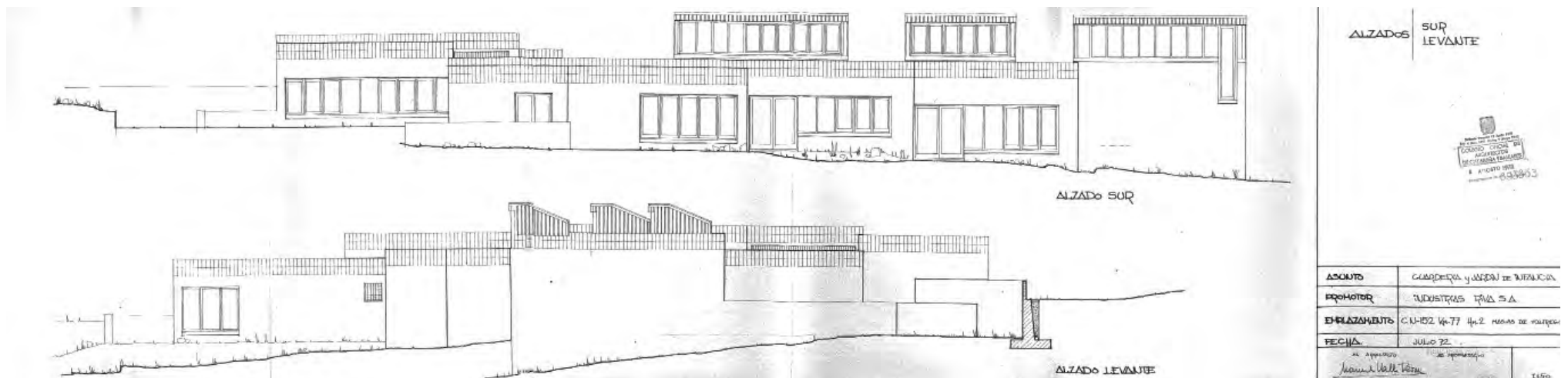
Les instal·lacions esportives, espai d'esbarjo

El futbol i l'hoquei no van ser els únics esports promoguts per la passió esportiva de la família de la Riva. Tot just iniciar-se la dècada de 1970 Victoriano Oliveras de la Riva va promoure la creació d'un espai d'esbarjo pels treballadors que incloïa uns jardins, dues piscines i varies pistes de tenis, esports fins aquell moment difícils de practicar. Igual que altres serveis, aquest “parque polideportivo nº 2” tal com apareix en el projecte, estava destinat en un principi a tots els treballadors de Can Riva. Amb el temps i degut a l'èxit que va tenir es va obrir a la resta de població, si bé els que no treballaven a l'empresa havien de pagar una petita quota. Un espai que actualment resta en desús però que durant dècades va ser molt utilitzat pels voltreganesos.

A principis de la dècada de 1970 la fàbrica travessava per un bon moment econòmic, circumstància que s'evidencia en les diferents obres socials promogudes. L'any 1971 es presenta el projecte per construir una llar d'infants que ha de tenir cura dels fills dels treballadors. L'obra fou dissenyada per l'estudi d'arquitectura B.D.M, inicials dels arquitectes Brions, Dalmau i Marqués. L'encarregat de decorar el conjunt va ser l'avui reconegut pintor Artigau que entre d'altres va pintar el dipòsit que resta d'empeus al costat de la guarderia i que s'ha convertit en tot un símbol, tot i que dissortadament no es conserva el dibuix original.

L'escola bressol es va anomenar Guillermo Oliveras Marqués, en record d'un fill de Victoriano Oliveras mort prematurament a l'edat de set anys. Va ser construïda damunt d'unes hortes i inaugurada l'any 1973. L'edifici, que estava pensat per acollir a unes vuitanta criatures, és avui de propietat municipal i són més d'un centenar d'infants els que la gaudeixen.

Can Riva, una fàbrica del Ter, riu de fàbriques

*Plan del aprovechamiento de aguas del río Ter de las Derramas de Fontan Mayor y de las superior e inferior a este
sitio de la termino municipal de San Hipólito de Voltregà.*

El Ter és un riu de fàbriques. Juntament amb el Llobregat ha protagonitzat un dels processos més singulars de la industrialització catalana, el de l'aprofitament dels magres recursos hidràulics d'aquests dos rius mediterranis com a base del desenvolupament industrial de les terres interiors del país.

Al tram osonenc del Ter s'hi van instal·lar una trentena de fàbriques, la majoria tèxtils, amb les corresponents infraestructures d'aprofitament hidràulic: resclosa, bagants, canals de derivació, canals de desguàs, sobreexidors, etc.

Pobles i viles com Sant Quirze de Besora, Sant Vicenç de Torelló, Torelló, les Masies de Voltregà, Manlleu, Roda de Ter o les Masies de Roda van veure en pocs anys transformada la seva estructura econòmica i social amb la instal·lació, als nuclis urbans o en despoïats del seu terme municipal, de grans fàbriques tèxtils i colònies industrials.

Fàbriques de riu, colònies, rescloses, canals, jardins i arbrades, horts, casals de fabricants..., conformen un paisatge característic que recorre obstinat el mateix camí del riu i en paral·lel a una transformació, no solament paisatgística i econòmica, sinó també cultural. La comarca rural té una ànima industrial que neix ben a la vora del Ter.

El treball base per a l'elaboració d'aquesta exposició ha estat l'estudi de Pere Casas Trabat "Can Riva, la fàbrica de la Gleva", becat l'any 2005 pel Centre de Promoció de la Cultura Popular i Tradicional Catalana del Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació de la Generalitat de Catalunya.

Agraïments

Juan José Calderón, Sara Cots, Dolores de Hoya, Núria Molas, Oscar Morales, Alexandre Nogué, Isidre Oliveras de la Riva, Vicenta Ollé, Josep "Cabxo" Ordeig, Joan Riqué, Xavier Roca, Maria Àngels Sánchez, Josep Sanglas, Fina Sanmartín, Maria Serrallonga i Sergi Vilamala. També les treballadores de la Oficina de Promoció Econòmica de l'Ajuntament de les Masies de Voltregà, així com el personal de l'Escola Bressol Municipal "Guillermo Oliveras de la Riva" de les Masies de Voltregà i totes les persones que amb el seu treball diari han fet possible la història de la Can Riva.

Guió, disseny i producció

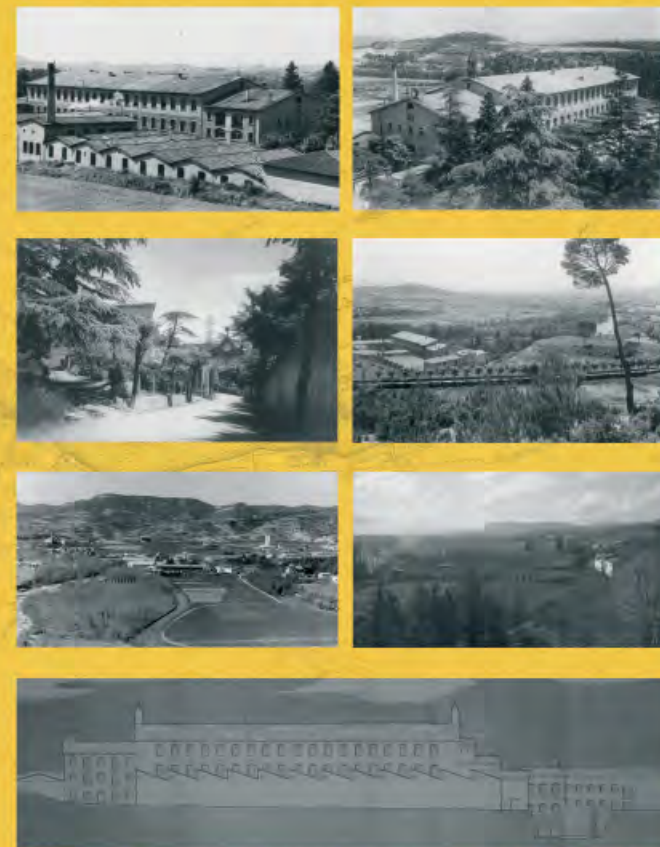
Museu Industrial del Ter

Fotografies i plànols

Arxiu Família Calderón, Arxiu Municipal de les Masies de Voltregà, Arxiu Municipal de Sant Hipòlit de Voltregà, Arxiu Nacional de Catalunya, Joan Colomer, Sara Cots, Gabriel Salvans i Arxiu Valls

Audiovisual

Xef Vila Bover

Can Riva, una fàbrica del Ter, riu de fàbriques

El Ter és un riu de fàbriques. Juntament amb el Llobregat ha protagonitzat un dels processos més singulars de la industrialització catalana, el de l'aprofitament dels magres recursos hidràulics d'aquests dos rius mediterranis com a base del desenvolupament industrial de les terres interiors del país. Al tram osonenc del Ter s'hi van instal·lar una trentena de fàbriques, la majoria tèxtils, amb les corresponents infraestructures d'aprofitament hidràulic: resclosa, bagants, canals de derivació, canals de desguàs, sobreexidors, etc. Pobles i viles com Sant Quirze de Besora, Sant Vicenç de Torelló, Torelló, les Masies de Voltregà, Manlleu, Roda de Ter o les Masies de Roda van veure en pocs anys transformada la seva estructura econòmica i social amb la instal·lació, als nuclis urbans o en despoblats del seu terme municipal, de grans fàbriques tèxtils i colònies industrials. Fàbriques de riu, colònies, rescloses, canals, jardins i arbredes, horts, casals de fabricants..., conformen un paisatge característic que recorre obstinat el mateix camí del riu i en paral·lel a una transformació, no solament paisatgística i econòmica, sinó també cultural. La comarca rural té una ànima industrial que neix ben a la vora del Ter.

El treball base per a l'elaboració d'aquesta exposició ha estat l'estudi de Pere Casas Trabal “Can Riva, la fàbrica de la Gleva”, becat l'any 2005 pel Centre de Promoció de la Cultura Popular i Tradicional Catalana del Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació de la Generalitat de Catalunya.

Agraïments

Juan José Calderón, Sara Cots, Dolores de Hoya, Núria Molas, Òscar Morales, Alexandre Nogué, Isidre Oliveras de la Riva, Vicenta Ollé, Josep “Catxo” Ordeig, Joan Riqué, Xavier Roca, Maria Àngels Sánchez, Josep Sanglas, Fina Sanmartín, Maria Serrallonga i Sergi Vilamala.

També les treballadores de la Oficina de Promoció Econòmica de l'Ajuntament de les Masies de Voltregà, així com el personal de l'Escola Bressol Municipal “Guillermo Oliveras de la Riva” de les Masies de Voltregà i totes les persones que amb el seu treball diari han fet possible la història de la Can Riva.

Guió, disseny i producció

Museu Industrial del Ter

Fotografies i plànols

Arxiu Família Calderón, Arxiu Municipal de les Masies de Voltregà, Arxiu Municipal de Sant Hipòlit de Voltregà, Arxiu Nacional de Catalunya, Joan Colomer, Sara Cots, Gabriel Salvans i Arxiu Valls.

Audiovisual

Xef Vila Bover